

Universiteit Antwerpen
I Persoon en Vermogen

Schade en schadeloosstelling

in boek 6 BW

Victor Schollaert, doctoraatsonderzoeker ALLIC

Lies D'Hondt, doctoraatsonderzoeker ALLIC & advocaat bij Equator

Schade: basisregel (Art. 6.25, §1)

Schade bestaat uit de economische en niet-economische weerslag van de aantasting van een juridisch beschermd belang

Vandaag: schade is de aantasting van een belang/verlies van een voordeel

Voorstel: schade bestaat uit de economische en niet-economische weerslag van de aantasting van een juridisch beschermd belang.

Schade: basisregel (Art. 6.25, §1)

Verhouding tussen “weerslag” en “belang” onduidelijk:

- “weerslag”?
- “belang”?
 - aantasting fysieke integriteit
 - aantasting van gezondheid of leven
 - aantasting van een goed
 - de dood van een persoon
 - inbreuk op een intellectueel recht en persoonlijkheidsrecht
 - ...

Schade: basisregel (Art. 6.25, §1)

Schade is geen verschil <> consensus vandaag

Wrongful life vorderingen opnieuw mogelijk maken (p. 147 toelichting)

Schade: basisregel (Art. 6.25, §2)

Schade die bestaat in het verlies van een voordeel dat zijn oorsprong vindt in een onrechtmatige gebeurtenis of activiteit die aan de benadeelde kan worden aangerekend, leidt niet tot schadeloosstelling.

= de vereiste van rechtmatige schade vandaag

Quid verhouding met “juridisch beschermd belang” in §1?

Vb. Dief die schade lijdt door beschadiging gestolen goed

Aantasting van een persoonlijk of collectief belang (Art. 6.26)

§1 Schade leidt enkel tot schadeloosstelling indien zij het gevolg is van de aantasting van een persoonlijk belang

§2 Schade die het gevolg is van de aanstelling van collectieve belangen leidt tot schadeloosstelling in de gevallen en onder de voorwaarden bepaald bij de wet

= de vereiste van persoonlijke schade vandaag

- **Titularis van het belang**
- **Het collectieve belang waarvoor een vereniging is opgericht blijft een persoonlijk belang! (vb. GwH 21 januari 2016)**
- **Niét de bedoeling zuiver ecologische schade vergoedbaar te maken**

Zekere schade (Art. 6.27, lid 1)

Enkel zekere schade leidt tot schadeloosstelling.

- **Gerechtelijke zekerheid (\neq absolute)**
- **“De rechter moet overtuigd zijn dat het slachtoffer zich in een betere situatie zou hebben bevonden indien de verweerder het tot aansprakelijkheid leidende feit niet had gepleegd” -> schade dan toch een verschil?**
- **Bewijsproblematiek**

Zekere schade (Art. 6.27, lid 2)

Toekomstige schade leidt tot schadeloosstelling indien zij het gevolg is van de actuele aantasting van een juridisch beschermd belang

- **“Het toekomstig karakter van de schade heeft betrekking op de gevolgen van de aantasting en niet op de aantasting zelf”**
- **Wat als aantasting van belang in de toekomst nu reeds met zekerheid vaststaat? Vb. overlijden kind**

Patrimoniale en extrapatrimoniale schade (Art. 6.28)

Patrimoniale schade omvat elke economische weerslag van de aantasting. Zij omvat zowel verliezen en kosten als winstderving en waardevermindering.

Extrapatrimoniale schade omvat elke niet-economische weerslag van de aantasting. Zij omvat onder meer pijn, leed en psychische aandoeningen.

- **Geen “materiële” en “morele” schade, wel patrimonium als scheidingslijn -> onduidelijk (verlies/inbreuk op recht)**
- **Geen positieve omschrijving extrapatrimoniale schade**
 - Pijn, leed, angst (toelichting): negatieve gevoelens
 - Rechtspersonen?
- **Patrimoniale schade ten gevolge van psychische aandoeningen en reputatie (toelichting)?**
- **Geen nomenclatuur van schadeposten -> IT**

Schade bij terugslag (Art. 6.29, lid 1)

Schade bij terugslag leidt tot schadeloosstelling. Schade bij terugslag is de eigen schade die een persoon lijdt ten gevolge van een eerdere aantasting van het belang van een andere persoon met wie de eerste een juridische band of een voldoende nauwe genegenheidsband heeft.

= Schade bij weerkaatsing

- **Persoonlijke schade, gevolg van een aantasting van andermans belang**
- **“Juridische band” of “voldoende nauwe genegenheidsband”**

Schade bij terugslag (Art. 6.29, lid 2)

De aansprakelijke kan aan de benadeelde bij terugslag zowel de fout van de rechtstreekse benadeelde tegenwerpen als de andere verweermiddelen ten gronde die hij aan deze laatste had kunnen tegenwerpen.

- **Quid met verweermiddelen van de aansprakelijke ten aanzien van de rechtstreekse benadeelde?**
 - Vandaag: fout van benadeelde tegenwerpbaar aan benadeelde bij terugslag met genegenheidsband (GwH 17 juli 2014)
 - Voorstel: consequenter
 - Alle verweermiddelen ten gronde
 - Niet beperkt tot genegenheidsband

Preventie van schade (Art. 6.30, §1)

De kosten van dringende en redelijke maatregelen genomen door de benadeelde om dreigende schade of de verergering van schade te voorkomen, vallen ten laste van de aansprakelijke of van degene die aansprakelijk zou zijn indien de schade zich zou hebben voorgedaan.

- **Niet: schadebeperkingsplicht en preventiemaatregelen**
- **Wel: kosten van maatregelen om (verergering van) schade te voorkomen**
- **Voorwaarden**
 - Dreigende schade
 - Redelijke en dringende maatregelen
 - Niet vereist dat beoogde doel wordt bereikt
- **Cf. Art. 106 Verz. W. over reddingskosten**

Preventie van schade (Art. 6.30, §2)

De rechter kan de aansprakelijke een bevel of verbod opleggen dat erop gericht is om de verergering van de schade te voorkomen die zou kunnen ontstaan door de herhaling of verderzetting van de fout.

- **Bevestiging heersende opvattingen**
 - Grondslag?
- **Reeds ingetreden schade**

↔ art. 6.42: preventieve maatregel

Voorbeschiktheid en vooraf bestaande toestand van de benadeelde (Art. 6.31)

§ 1. De benadeelde die een voorbeschiktheid tot schade vertoont heeft recht op integrale schadeloosstelling, ook al is deze voorbeschiktheid één van de oorzaken ervan.

Indien de aansprakelijke bewijst dat het tot aansprakelijkheid leidende feit tot gevolg heeft dat schade vroeger is opgetreden dan het geval zou geweest zijn zonder dit feit, leidt enkel de schade die het gevolg is van het vervroegd optreden tot schadeloosstelling.

§ 2. De benadeelde die reeds **voorafgaand** aan het tot aansprakelijkheid leidende feit schade leed of een beperking vertoonde, heeft enkel recht op schadeloosstelling voor de nieuwe schade of voor de verergering van de bestaande schade.

- **Bevestiging heersende opvattingen**
- **Kritiek:** Af- (§1) of aanwezigheid (§2) van schade **voor** i.p.v. **zonder** het tot aansprakelijkheid leidende feit

Integrale schadeloosstelling (Art. 6.32)

Eenieder die aansprakelijk is voor schade, is gehouden tot integrale schadeloosstelling, rekening houdend met de concrete toestand van de benadeelde.

- **Bevestiging van fundamentele beginselen**
 - Integrale schadeloosstelling
 - *In concreto* herstel

Doelstellingen en wijzen van schadeloosstelling (Art. 6.33, §1, lid 1)

Schadeloosstelling voor patrimoniale schade strekt ertoe de benadeelde te plaatsen in de toestand waarin hij zich bevonden zou hebben indien het tot aansprakelijkheid leidende feit zich niet zou hebben voorgedaan.

- **Gelijkwaardigheid tussen schade en bedrag vergoeding**
- **Omvang patrimoniale schade is een verschil**
 - Rekening houden met wijze waarop toestand van benadeelde in de toekomst evolueert
 - Slachtoffer niet terugplaatsen in toestand vóór ontstaan schade

Doelstellingen en wijzen van schadeloosstelling (Art. 6.33, §1, lid 2)

Schadeloosstelling voor extrapatrimoniale schade heeft tot doel de benadeelde een billijke en passende vergoeding toe te kennen voor pijn, leed en psychische aandoeningen.

- **Geen “gelijkwaardigheid” tussen schade en bedrag vergoeding, daarom “billijke en passende” vergoeding**
- **Wel *in concreto* -> variatie naargelang ernst schade?**
- **Quid stopzetten extrapatrimoniale schade? Is ook slachtoffer zo goed mogelijk in hypothetische positie plaatsen...**

Doelstellingen en wijzen van schadeloosstelling (Art. 6.33, §2)

Schadeloosstelling vindt plaats door herstel in natura of door schadevergoeding.
Deze wijzen van schadeloosstelling kunnen gelijktijdig toepassing vinden indien dit nodig is om integrale schadeloosstelling te verzekeren.

Doelstellingen en wijzen van schadeloosstelling (Art. 6.33, §3)

Wanneer de aansprakelijke, opzettelijk en met de bedoeling winst te realiseren, inbreuk heeft gemaakt op een persoonlijkheidsrecht van de benadeelde of zijn eer of reputatie heeft aangetast, kan de rechter de benadeelde een bijkomende vergoeding toekennen gelijk aan het geheel of een deel van de nettowinst gerealiseerd door de aansprakelijke

- **Cfr. artikel XI.335, §2 WER, winstafdracht ten voordele van de benadeelde bij inbreuk intellectuele rechten**
- **Nu ook bij inbreuk op persoonlijkheidsrechten of bij inbreuk eer of reputatie (intentie vereist!)**
- **Bovenop schadevergoeding voor patrimoniale/extrapatrimoniale schade**
- **Ruime beoordelingsvrijheid voor rechter. Die houdt rekening met:**
 - Ernst van de fout
 - Toestand van de partijen
 - Nettowinst

Oogenblik van de bepaling van de omvang van de schade (Art. 6.34)

De omvang van de schade wordt bepaald op de datum die het tijdstip van de effectieve schadeloosstelling zo dicht mogelijk benaderd

- **Tijdstip = ogenblik van uitspraak over de schadevergoeding**
- **Slachtoffer zo goed mogelijk plaatsen in de toestand waarin die zich zou hebben bevonden mocht fout niet hebben voorgedaan**

Herstel in natura (Art. 6.35, §1)

Het herstel in natura strekt ertoe om de schadelijke gevolgen van een tot aansprakelijkheid leidende feit in werkelijkheid ongedaan te maken.

De rechter kan hiertoe de rechtstoestand van partijen wijzigen of maatregelen bevelen uit te voeren door de aansprakelijke of op diens kosten door een derde en kan de benadeelde machtigen zich hiervoor in de plaats te stellen van de aansprakelijke.

- **“in werkelijkheid ongedaan maken”? Patrimoniale schade is “economische weerslag”, als die vergoed is, is schade dan niet “werkelijk ongedaan”?**
- **Maatregelen anders dan vergoeding opleggen:**
 - Nietigverklaren rechtshandeling
 - Rechtzetting publiceren
 - Afbraak van een bouwwerk
 - Geldsom betalen (?)
 - ...

Herstel in natura (Art. 6.35, §2)

Wanneer de benadeelde dit vordert wordt herstel in natura toegekend, tenzij dit onmogelijk of kennelijk onredelijk is, de uitoefening van dwang op de persoon van de aansprakelijke vereist of in strijd is met de menselijke waardigheid.

De aansprakelijke kan aanbieden om de schade in natura te herstellen. De benadeelde kan evenwel dit aanbod weigeren indien hij hiervoor gegronde redenen heeft.

- **Codificatie uitzondering rechtsmisbruik**
- **Aanbieding weigeren ook als niet “kennelijk onredelijk”, bv. samenwerking tussen partijen onmogelijk**

Raming van de schade: toekomstige schade die het gevolg is van een aantasting van de fysieke integriteit (Art. 6.36)

Toekomstige schade die het gevolg is van een aantasting van de fysieke integriteit wordt vergoed onder de vorm van een bedrag vastgesteld op forfaitaire wijze, door kapitalisatie of onder de vorm van een rente, naargelang dit passend is; hierbij wordt, onder meer, rekening gehouden met de toestand van de partijen en de belangen van de benadeelde.

De rechter kan een rente opleggen ook al wordt zij niet gevorderd, wanneer doorslaggevende motieven in verband met de bescherming van de benadeelde dit verantwoorden

- **Rechter beslist welk middel meest geschikt is: forfaitair bedrag, rente of kapitaal**
- **Rente opleggen ook als niet gevorderd:**
 - vermijden dat benadeelde zwicht voor druk (verzekeraar?)
 - verkwisting vergoeding vermijden
 - beschikkingsbeginsel?
 - paternalisme?
 - Bij extrapatrimoniale schade niet relevant?

Uitkeringen en voordelen ontvangen door de benadeelde (Art. 6.37)

De uitkeringen en voordelen die de benadeelde niet zou hebben ontvangen zonder het tot aansprakelijkheid leidende feit en die strekken tot de vergoeding van de door de aansprakelijke veroorzaakte schade, worden in mindering gebracht op de schadevergoeding.

Uitkeringen en voordelen toegekend met het oogmerk om de benadeelde te begiftigen, worden niet in mindering gebracht op de schadevergoeding.

- **Twee voorwaarden:**
 - Causaal verband tussen voordeel en AGF
 - Voordeel moet strekken tot vergoeding van de schade (bedoeling van partijen (vb. indemnitaair/forfaitair karakter levensverzekering)/wetgever)
- **Quid andere gevallen van voordeelstoerekening? Vb: voordelen die rechtstreeks het gevolg zijn van de onrechtmatige daad (schatvinding in een vernield huis, blijde gevoelens bij geboorte kind (wrongful birth), ...)**

Afzonderlijke bepaling van de elementen van de schade (Art. 6.38)

Onverminderd het derde lid bepaalt de rechter afzonderlijk elk van de elementen van de schade waarvoor hij schadevergoeding toekent.

De rechter kan de schade schatten wanneer het vaststellen van de juiste omvang ervan te moeilijk is of te veel kosten meebrengt.

Wanneer de omvang van de schade op geen andere wijze kan bepaald worden, kan de rechter de schadevergoeding naar billijkheid vaststellen.

- **Lid 1:** afzonderlijke bepaling schadeposten → transparantie
- **Lid 2:** schade schatten - forfaitair → proportionaliteitstoets
- **Lid 3:** schadebegroting naar billijkheid → subsidiariteitstoets

Nieuwe schade en verergering van de schade (Art. 6.39)

De benadeelde die vergoed werd voor schade als gevolg van een aantasting van zijn fysieke integriteit kan een bijkomende schadevergoeding vorderen voor schade of een verergering van de schade die het gevolg is van dezelfde aantasting maar die nog niet in rekening is gebracht en waarvan hij op het ogenblik van de beslissing van de rechter of van de buitengerechtelijke regeling redelijkerwijze geen kennis behoorde te hebben.

De benadeelde kan geen afstand doen van dit recht.

- **Vandaag:** gezag van gewijsde - nieuwe schade?
- **Wetsvoorstel: voorbehoud van rechtswege (lid 1)**
 - Voorwaarden:
 - Redelijkerwijze geen kennis behoren te hebben
 - Aantasting fysieke integriteit
 - Causaal verband
- **Afstand van dat recht blijft zonder uitwerking (lid 2)**

Zaakschade (Art. 6.40)

§ 1. In geval van beschadiging van een zaak heeft de benadeelde recht op vergoeding van de kosten van herstel ervan. Indien de kosten voor herstel hoger zijn dan de kosten van vervanging van de zaak door een zaak met dezelfde kenmerken, is de vergoeding beperkt tot het bedrag van deze laatste. De benadeelde heeft ook recht op vergoeding van de eventuele waardevermindering van de zaak na het herstel ervan.

§ 2. In geval van tenietgaan van de zaak of wanneer het herstel ervan niet mogelijk is, heeft de benadeelde recht op vergoeding van de kosten die nodig zijn voor vervanging van de zaak door een zaak met dezelfde kenmerken, tenzij deze kosten kennelijk onredelijk zijn.

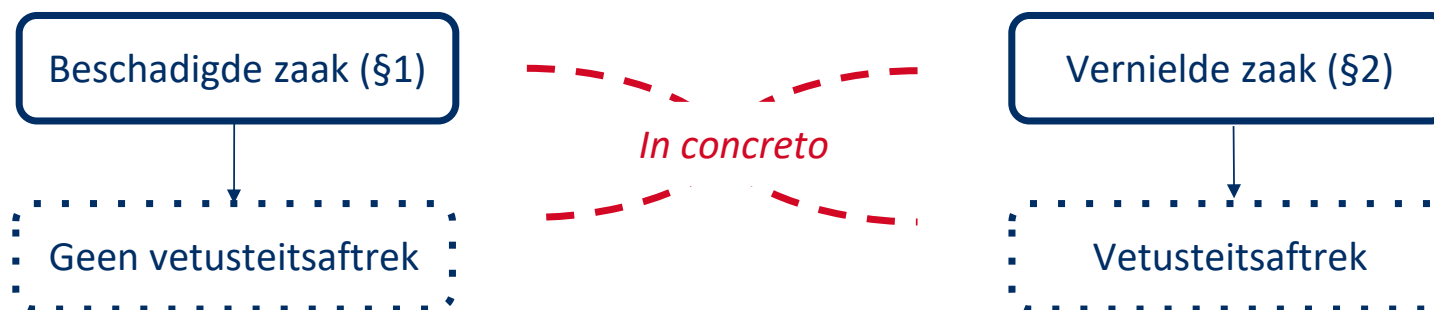

Zaakschade (Art. 6.40)

§ 1. In geval van beschadiging van een zaak heeft de benadeelde recht op vergoeding van de kosten van herstel ervan. Indien de kosten voor herstel hoger zijn dan de kosten van vervanging van de zaak door een zaak met dezelfde kenmerken, is de vergoeding beperkt tot het bedrag van deze laatste. De benadeelde heeft ook recht op vergoeding van de eventuele waardevermindering van de zaak na het herstel ervan.

§ 2. In geval van tenietgaan van de zaak of wanneer het herstel ervan niet mogelijk is, heeft de benadeelde recht op vergoeding van de kosten die nodig zijn voor vervanging van de zaak door een zaak met dezelfde kenmerken, tenzij deze kosten kennelijk onredelijk zijn.

▪ Vetusteitsaftek?

Vrije beschikking over de schadevergoeding (Art. 6.41)

Het bedrag van de schadevergoeding is niet afhankelijk van het gebruik dat de benadeelde ervan zal maken. Deze beschikt vrij over de schadevergoeding.

- **Bevestiging van (onderbelicht) principe**
 - Bv. zaakschade (vetusteit, BTW...)
- **Past binnen principe van objectief herstel**
- **Cf. Art. 147 Verz. W.**

Read more?

- V. SCHOLLAERT, Het tweeledige schadebegrip in het wetsvoorstel houdende boek 6 “Buitencontractuele aansprakelijkheid” van het Burgerlijk Wetboek”, *TBBR* 2023, afl. 8, 377-385.
- V. SCHOLLAERT, “Het nieuwe buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht. Een verkennende analyse”, *NJW* 2023, afl. 483, 374-381.
- L. D’HONDT, *Bijzondere receptiviteit voor schade in het buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht: de aansprakelijke neemt het slachtoffer zoals hij het aantreft?*, Antwerpen, Intersentia, 2024 (coming soon)

Bedankt voor jullie aandacht

Vragen?

Lies.DHondt@uantwerpen.be

Victor.Schollaert@uantwerpen.be